

Handläggare
Lars Ericsson
Telefon: 08 508 11 818

Till
Servicenämnden
2016-11-22

Förslag till program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020

Remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Servicenämnden åberopar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Christer Edfeldt
Förvaltningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ett förslag till program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Förvaltningen stödjer förslaget till program som bedöms ge förutsättningar för samordning och en tydlig ansvarsfördelning för nämndernas arbete med att motverka våld i nära relationer samt erbjuda stöd till berörda vuxna och barn. Därutöver framhåller förvaltningen vikten av att säkerställa medarbetarnas kompetens på området.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom staben i samarbete med administrativa avdelningen. Ärendet har behandlats på förvaltningsgruppen 2016-11-15.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat ett ärende som har utarbetats inom socialnämnden vilket gäller ett förslag till program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020. Ärendet har remitterats till servicenämnden för yttrande senast 2016-11-28. Remissen biläggs detta ärende (bilaga 1 och 2).

Remissen i sammanfattning

I budget 2015 fick socialnämnden i uppdrag att revidera stadens program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer. Arbetet med att ta fram det nya programmet har genomförts inom socialförvaltningen i samråd med en referensgrupp med representanter från stadsdelsförvaltningar, utbildningsförvaltningen med flera verksamheter inom staden.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck är ett stort och allvarligt samhällsproblem och i Stockholm, liksom i landet i övrigt, utsätts varje år ett stort antal människor för våld från en närstående.

Våldet och förtrycket tar sig många olika uttryck, från verbala kränkningar, kontroll och isolering, till grovt fysiskt och sexuellt våld. Det kan också handla om våld som utövas i hederns namn och då vara kollektivt sanktionerat i den våldsutsatta personens sociala miljö. I den absoluta majoriteten av de fall som rör vuxna är förövaren en man och offret en kvinna och våldet sker ofta i hemmet. Våldet orsakar stort mänskligt lidande, i form av bland annat psykisk och fysisk ohälsa, svårigheter att arbeta eller koncentrera sig på skolan samt bristande förmåga att ge omsorg till och ta hand om sina barn.

Stockholm ska enligt kommunfullmäktiges budget vara en socialt hållbar och jämställd stad. I programmets målsättningar anges att ingen i staden ska behöva vara rädd för våld och mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Stockholmare, barn såväl som vuxna och oavsett könsidentitet, som har blivit utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, ska få adekvat stöd och

skydd. Vidare ska stockholmare som utövar våld erbjudas och motiveras till insatser i syfte att förändra sitt beteende och sluta utöva våld. För att målen ska uppnås redovisas delmål och förslag till insatser för berörda nämnder och bolagsstyrelser.

Programmet syftar till att motverka att våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck uppkommer och att det upptäcks om det likväl sker. Syftet är också att det stöd och skydd som erbjuds till våldsutsatta vuxna och barn samt till våldsutövare ska vara adekvat och av hög kvalitet, evidensbaserat och samordnat samt likställt oavsett var i staden man bor.

Stadens våldspreventiva arbete sker på tre nivåer. Den förebyggande, primärpreventiva nivån handlar om generella insatser riktade till alla barn, ungdomar och vuxna innan våldet har skett. Våldet ska förebyggas på ett tidigt stadium, exempelvis inom skolan och idrotten. Detta kan handla om att genom utbildning eller andra insatser förebygga stereotypa könsnormer, trakasserier, sexism och kränkande behandling, vilket kan vara kopplat till våldsutövande. Många av stadens verksamheter kan bidra till detta varav särskilt framhålls socialtjänst inklusive äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning, skola och förskola samt idrottsverksamhet. Vidare är det viktigt att staden tillhandahåller lättillgänglig information om vart man kan vända sig för att få stöd och hjälp gällande dessa frågor.

Den sekundära nivån avser omedelbara insatser när våldet har skett. Stockholmare som utsätts för våld ska få adekvat stöd och skydd utifrån sina behov, vilket främst beviljas av socialtjänsten. Stödet kan bland annat handla om skyddat boende, samtalsstöd och stöd vad gäller den ekonomiska situationen. Här betonas att vissa personer påverkas av faktorer som gör dem extra sårbara vid våldsutsatthet såsom exempelvis att ha funktionsnedsättningar eller vara äldre, leva i missbruk, vara homo- eller bisexuell, transperson eller queer, ha utländsk bakgrund eller leva i en hederskontext. Våldet tar sig olika uttryck, som bland annat fysiskt våld, psykiskt våld, sexuellt våld, materiellt och ekonomiskt våld samt försummelse.

Till barn som har upplevt våld mellan närstående vuxna eller själva varit direkt utsatta för våld från en närstående riktas insatser för att förebygga fortsatt våldsutsatthet samt ge stöd och skydd utifrån barnets behov. För att kunna hjälpa dessa barn ska kunskaper om dessa frågor säkerställas inom skola, förskola socialtjänst m fl berörda verksamheter. Medarbetare ska vara uppmärksamma på

fysiska tecken såsom exempelvis sår, blåmärken och tandskador men också psykiska uttryck som svårigheter i skolan, frånvaro, oro, ångest, självskadebeteende m m.

På den tredje (tertiärpreventiva) nivån sker insatser på längre sikt efter att våldet har skett vilket kan avse bearbetande av trauma för den som har utsatts för våld och/eller insatser gällande social situation, boende eller ekonomi. Det kan också gälla behandling av våldsutövare i syfte att våldet ska upphöra. Här ska det inom stadsdelsnämndens finnas rutiner för att arbeta motiverande för att erbjudas stöd, exempelvis i form av samtalsstöd eller behandling.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen stödjer förslaget till program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Det finns skäl att anta att många medarbetare inom staden träffar våldsutsatta barn och vuxna i det vardagliga arbetet och därmed finns det möjligheter att uppmärksamma våldet och erbjuda stöd, skydd och behandling. Stadens program ger en gemensam struktur för att styra, genomföra och följa upp stadens insatser på området.

Arbetet med att i samhället motverka våld i nära relationer samt stödja offer för våldet kan erfarenhetsmässigt försvåras av att den som erfar en misstanke om våld ofta känner sig osäker eller rädd inför tanken att agera. För att våga fråga den som är berörd, hantera det som framkommer på ett bra sätt och när så är påkallat göra en anmälan till socialtjänsten behöver stadens medarbetare goda kunskaper om dessa frågor. Det är därför positivt att man i programmet framhåller vikten av att medarbetarna har erforderlig kompetens på området.

Förvaltningen konstaterar att programmet innehåller en tydlig ansvarsfördelning för berörda nämnder och bolagsstyrelser vilket är en förändring jämfört med stadens tidigare gällande program för kvinnofrid. Med tanke på att stadens insatser för att motverka våld och ge stöd till de som drabbas kräver samarbete mellan många olika aktörer är denna samordning väl motiverad. För att de angivna målen och delmålen ska kunna uppnås förutsätts att även en mer detaljerad handlingsplan tas fram. Vidare bör det säkerställas att de angivna uppföljningarna genomförs och rapporteras i stadens ILS-system.

Det kan konstateras att programmet (till skillnad från föregående program om kvinnofrid) innehåller särskilda avsnitt om

hedersrelaterat våld samt krav om att medarbetare ska ha kompetens på området. Med tanke på de speciella kunskaper som kan krävas för att hantera dessa frågor och ge ett individuellt anpassat stöd, är det bra att frågan nu lyfts fram tydligt.

I en statlig utredning som ska ligga till grund för en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor (SoU 2015:55) görs bedömningen att våld i nära relationer, utöver att det orsakar ett omfattande mänskligt lidande, även är mycket samhällsekonomiskt kostsamt och att kostnaderna kvarstår under mycket lång tid. Utredaren menar därför att långsiktiga investeringar i människor som får effekter på framtida beteenden och utgifter för samhället är en viktig väg mot målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Mot bakgrund av detta kan det vara värt att pröva möjligheten till sociala investeringar för långsiktiga insatser mot våld i nära relationer inom ramen för stadens insatser för social hållbarhet.

Bilagor

Remiss från kommunstyrelsen:

1. Förslag till Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020
2. Förslag till Stockholms stads program mot våld i nära relationer. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.